

BILL BROWDER

**BLOCAȚI
,
CONTURILE!**

Crimă și spălare de bani în Rusia lui Putin

Traducere din limba engleză de Dorina Tătăran

Prefață de Cosmin Popa

BILL BROWDER (n. 1964) este un finanțist și activist politic american, fondator și CEO al Hermitage Capital Management, unul dintre cei mai importanți investitori străini din Rusia, până în 2005. După asasinarea avocatului Serghei Magnițki, Browder a militat și a reușit să facă în așa fel încât Legea Magnițki să fie adoptată în 34 de țări. Această lege permite acțiunea împotriva celor vinovați de încălcarea drepturilor omului, care pot fi sancționați prin înghețarea activelor și interzicerea accesului pe teritoriul statului care o aplică. Este licențiat în economie la Universitatea din Chicago și deține diplomă MBA de la Stanford Business School. Locuiește în Londra, împreună cu soția și copiii. A mai scris *Red Notice: A True Story of High Finance, Murder, and One Man's Fight for Justice* (2015).

Coordonare editorială: Sorin Turturică

Redactare: Cristina Dumitru, Alexandru Gheorghe

Corectură: Alin Ionescu

Tehnoredactare: Valentina Dobrescu

Design copertă: Craig Fraser, S&S Art Dept.

Ilustrație copertă: figura © Mark Owen / Trevillion Images; toate celelalte imagini © Shutterstock. Fotografie autor © Luke Macgregor.

FREEZING ORDER

by Bill Browder

Copyright © Hermitage Media Ltd., 2022

All rights reserved.

Toate drepturile asupra acestei ediții în limba română aparțin
CORINT ISTORIE, un imprint al CORINT BOOKS,
Str. Mihai Eminescu, nr. 54A, București

www.edituracorint.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BROWDER, BILL

Blocați conturile! : crimă și spălare de bani în Rusia lui Putin / Bill Browder ; trad. din lb. engleză de Dorina Tătăran ; pref. de Cosmin Popa. - București : Corint Istorie, 2023

ISBN 978-606-088-150-6

I. Tătăran, Dorina (trad.)

II. Popa, Cosmin (pref.)

821.111

94

Capitolul 1

Arestarea din Madrid

PRIMĂVARA 2018

Madridul era neobișnuit de răcoros pentru sfârșitul primăverii. Mă dusesem acolo pentru o întâlnire cu José Grinda, cel mai important procuror anticorupție din Spania. Voiam să-i arăt dovezi legate de felul în care banii murdari, asociați cu uciderea avocatului meu rus, Serghei Magnițki, fuseseră folosiți pentru achiziționarea de proprietăți de lux pe Costa del Sol, Spania.

Întrevederea era programată pentru dimineața următoare, la ora 11.00, ceea ce în Spania este considerată a fi o întâlnire matinală.

Imediat ce am ajuns la hotel, în seara aceea, managerul s-a repezit spre recepție și l-a dat la o parte pe angajat:

— Domnul Browder? a întrebat el.

Am încuviințat din cap.

— Bine ați venit la Gran Hotel Inglés! Avem o surpriză foarte specială pentru dumneavoastră!

Stau în foarte multe hoteluri. De obicei, managerii nu au surprize pentru mine.

— Ce anume? am întrebat.

— O să vedeți. Vă voi însoți în camera dumneavoastră.

Vorbea într-o engleză îngrijită.

— Îmi dați pașaportul și cardul de credit, vă rog? I le-am înmânat. Mi-a scanat pașaportul și a introdus cardul de credit – Black American Express Card, pe care îl primisem recent – într-un cititor. Mi-a înmânat cheia de la cameră cu ambele mâini, într-o manieră vag japoneză, apoi a ieșit din spatele recepției. Întinzând brațul, a spus:

— Vă rog! După dumneavoastră.

M-am îndreptat spre lift, managerul hotelului urmându-mă îndeaproape. Am urcat la ultimul etaj. Când s-au deschis ușile, s-a dat la o parte și mi-a făcut loc să ies primul, dar odată ce am ajuns în hol, a trecut pe lângă mine, oprindu-se în fața unei uși albe. A băjbâit puțin cu cheia de acces, apoi a deschis ușa. Am aruncat o privire înăuntru. Mi se schimbase camera și o primisem pe cea prezidențială. Eram destul de sigur că nu pentru cine eram, ci datorită noului card American Express. Întotdeauna mă întrebam care era treaba cu cheștiile astea. Acum știam.

— Uau, am zis.

Am trecut prin hol și am intrat în sufrageria albă, cu mobilier modern și de bun gust. Pe o măsuță joasă erau diverse brânzeturi spaniole, șuncă Ibérico și fructe. Managerul a zis ceva despre onoarea de a mă avea oaspete, deși mă îndoiam că știa despre mine mai mult decât ce card de credit aveam.

M-a urmat prin apartament, așteptând aprobarea mea. Era sufrageria cu masa plină de produse de patiserie, ciocolată și șampanie la gheață, apoi urma salonul cu mica bibliotecă privată, apoi alt salon cu barul acoperit cu sticlă, apoi biroul discret iluminat și, în cele din urmă, dormitorul, care avea cadă de baie independentă, sub fereastra înaltă.

A trebuit să-mi înăbuș râsul. Bineînțeles, îmi plăcea – cui nu i-ar fi plăcut? –, dar eram la Madrid în călătorie de afaceri și stăteam o noapte. Ar fi fost nevoie de jumătate de duzină de oameni

pentru a mânca toată mâncarea pe care o pregătiseră. Mai mult, dacă managerul ar fi cunoscut natura vizitei mele – să vorbesc cu oficiali ai justiției despre genul de gangsteri ruși care rezervau de obicei astfel de apartamente –, probabil că nu ar fi fost atât de entuziast. Totuși, nu aveam de gând să fiu nepoliticos. Când ne-am întors în foaier, am dat din cap apreciativ.

— Este foarte frumos, am zis.

— Mulțumesc!

Imediat ce a plecat, am sunat-o pe Elena, soția mea, care era acasă, în Londra, cu cei patru copii ai noștri. I-am povestit totul despre cameră, despre cât de extravagantă și de ridicolă era, și i-am spus cât de mult mi-aș fi dorit să fie cu mine. După ce am vorbit cu ea, m-am schimbat în blugi și într-un pulover ușor, apoi am ieșit la plimbarea de seară pe străzile Madridului, pregătindu-mă mental pentru întâlnirea cu José Grinda din ziua următoare. În cele din urmă însă m-am rătăcit prin labirintul de străzi și piețe, și a trebuit să iau un taxi care să mă ducă înapoi la hotel.

Dimineața următoare a fost luminoasă și însorită. Spre deosebire de ziua precedentă, urma să fie cald. În jurul orei 08.15, mi-am verificat documentele și cărțile de vizită și am deschis ușa pentru a coborî la micul-dejun.

M-am oprit brusc.

Pe palier era managerul, cu mâna ridicată, gata să bată la ușă. Era flancat de doi polițiști în uniforme. Pe ecusoanele de pe cămășile lor albastre scria POLICIA NACIONAL.

— Vă cer scuze, domnule Browder, a zis managerul, lăsând privirea în jos, dar acești domni trebuie să vă vadă actele de identitate.

Am înmănat pașaportul meu britanic celui mai solid dintre cei doi bărbați cu fețe inexpressive. Acesta l-a studiat, comparându-l cu bucata de hârtie pe care o avea în cealaltă mână. Apoi a vorbit

cu managerul în spaniolă, limbă pe care eu nu o înțeleg. Managerul mi-a tradus.

— Îmi pare rău, domnule Browder, dar trebuie să mergeți cu acești domni.

— Pentru ce? am întrebat, privind peste manager.

Acesta s-a întors spre polițistul mai solid și a spus ceva în spaniolă. Polițistul, uitându-se direct la mine, a zis:

— Interpol. Rusia.

La naiba!

Rușii încercaseră de ani întregi să mă aresteze, iar acum chiar se întâmpla.

Când adrenalina năvălește prin corpul tău, observi lucruri ciudate. Am văzut că lumina era stinsă în celălalt capăt al holului, iar pe reverul managerului era o pată mică. Am observat, de asemenea, că managerul nu părea spășit, ci mai degrabă îngrijorat. Mi-am dat seama că nu era din cauza mea. Ceea ce îl îngrijora era faptul că apartamentul lui prezidențial nu va fi disponibil, atât timp cât în acesta se aflau lucrurile mele. Voia să fie luate de acolo, cât mai repede posibil. A vorbit repede cu polițiștii, apoi a spus:

— Domnii vă vor da câteva minute să împachetați.

Am trecut repede prin șirul de camere, până în dormitor, lăsându-i pe polițiști să aștepte în holul de la intrare. Brusc, mi-am dat seama că eram singur și nu aveam nicio scăpare. Dacă înainte considerasem frivol faptul că primisem apartamentul acela, acum îmi părea mană cerească.

Am sunat-o pe Elena, dar ea nu a răspuns.

Apoi l-am sunat pe Ruperto, avocatul meu din Spania, care aranjase întâlnirea cu procurorul Grinda. Nici el nu a răspuns.

În timp ce mă grăbeam să împachetez, mi-am amintit ceva ce îmi spusese Elena după ce fusesem reținut pe aeroportul din Geneva, în luna februarie a aceluiași an: „Dacă se mai

întâmplă vreodată așa ceva și nu poți vorbi cu nimeni, postează pe Twitter”.

Începusem să folosesc Twitter cu câțiva ani în urmă, iar acum aveam aproximativ 135 000 de urmăritori, mulți dintre ei jurnaliști, oficiali guvernamentali și politicieni din toată lumea. I-am urmat sfatul și am scris pe Twitter: „Foarte important: tocmai am fost arestat de poliția spaniolă din Madrid, în baza unui mandat al Interpolului rusesc. Mergem spre secția de poliție chiar acum”.

Mi-am luat geanta și m-am întors la cei doi polițiști care mă așteptau. Credeam că voi fi arestat în mod oficial, dar ei nu se comportau ca polițiștii din filme. Nu mi-au pus cătușele, nu m-au percheziționat și nu mi-au luat lucrurile. Mi-au spus doar să îi urmez. Am coborât, fără să schimbăm o vorbă. Cât am achitat nota de plată, polițiștii au stat în spatele meu. Ceilalți oaspeți se holbau la noi, în timp ce treceau prin hol.

Managerul, întors în spatele biroului de la recepție, a rupt tăcerea:

— Doriți să vă lăsați geanta la noi, domnule Browder, cât timp acești domni vă duc la secția de poliție? Sunt sigur că totul se va rezolva rapid.

Știind ceea ce știam despre Putin și Rusia, eram sigur că nu va fi așa.

— Îmi voi păstra lucrurile, mulțumesc! am răspuns.

M-am întors spre polițiști, unul mergând în față, iar celălalt în spatele meu. M-au condus afară la mica lor mașină de poliție, Peugeot. Unul dintre ei mi-a luat geanta și a pus-o în portbagaj; celălalt m-a împins pe bancheta din spate.

Ușa s-a trântit.

Paravanul din plexiglas gros mă despărțea de ei. Bancheta din spate era din plastic dur, la fel ca scaunele din tribunele unui stadion. Nu existau mânere la uși și nicio modalitate de a deschide geamurile. Interiorul mirosea vag a transpirație și a urină.

Șoferul a pornit mașina, în timp ce polițistul celălalt a pornit luminile și sirenele. Am plecat.

Îndată ce sirenele mașinii au început să urle, am fost lovit de un gând terifiant. Dacă acești oameni nu erau din poliție? Dacă făcuseră rost de uniforme și de mașina de poliție și se dădeau drept polițiști? Dacă, în loc să mă ducă la secția de poliție, mă duceau spre o pistă de aterizare, mă urcau într-un avion și mă duceau repede înapoi la Moscova? Nu era doar fantezie paranoică. Avusesem parte de zeci de amenințări cu moartea și chiar fusesem avertizat, cu câțiva ani în urmă, de către un oficial al guvernului american, că mi se pregătea extrădarea extrajudiciară.

Inima îmi bătea cu putere. Cum aveam să scap din asta? Am început să-mi fac griji că oamenii care îmi văzuseră mesajul ar putea să nu mă creadă. Poate se gândeau că îmi fusese piratat conținutul sau că postarea era un fel de glumă.

Din fericire, polițiștii – sau ce erau ei – nu îmi luaseră telefonul. Am scos mobilul din buzunarul jachetei și, pe furiș, am făcut o poză prin plexiglas, surprinzând spatele capetelor polițiștilor și stația lor de poliție montată pe tabloul de bord. Am postat imaginea pe Twitter imediat.

Dacă până atunci se îndoise cineva de arestarea mea, cu siguranță nu se mai îndoia acum.

Telefonul meu era pe modul silențios, dar în câteva secunde s-a luminat. Au început să sosească apeluri de la jurnaliști de presă. Nu am putut să răspund niciunui, dar apoi m-a sunat avocatul meu spaniol. *Trebuia* să-i spun ce se întâmpla, așa că m-am ascuns în spatele peretelui despărțitor și mi-am pus mâna peste telefon.

— Am fost arestat, am șoptit. Sunt într-o mașină de poliție.

Polițiștii m-au auzit. Șoferul a tras brusc de volan, oprind mașina pe marginea drumului. Ambii bărbați au ieșit brusc.

Ușa mea s-a deschis, iar polițistul mai înalt m-a târât pe stradă. M-a percheziționat agresiv și mi-a confiscat ambele telefoane.

— Fără telefoane! a strigat cel scund. Arestat!

— Avocat, i-am spus eu.

— Fără avocat!

Apoi, polițistul mai masiv m-a împins înapoi în mașină și a trântit ușa. Am pornit din nou, gonind pe străzile orașului vechi. Fără avocat? Ce naiba însemna asta? Eram într-o țară care făcea parte din UE. Eram sigur că aveam dreptul la avocat. Am scrutat străzile, căutând vreun indicator al unei secții de poliție. Nimic. Am încercat să mă conving: *Nu sunt răpit. Nu sunt răpit. Nu sunt răpit.* Dar, desigur, ceea ce se întâmpla chiar putea fi răpire.

Am virat brusc și, deodată, am rămas blocați în spatele unui camion de mutări, parcat pe două locuri. În timp ce mașina aștepta, m-am panicat și am căutat cu disperare o cale să fug. Dar nu exista niciuna. În cele din urmă, șoferul camionului a ieșit dintr-o clădire din apropiere, a văzut luminile intermitente ale mașinii de poliție și a mutat camionul din drum. Am continuat să ne strecurăm pe străzile înguste, mai bine de 15 minute. În cele din urmă, am încetinit, când am ajuns într-o piață pustie.

Ne-am oprit brusc, în fața unei clădiri de birouri fără însemne. Nu erau oameni în zonă și nici semne că ar fi fost secție de poliție. Polițiștii au ieșit din mașină și, stând unul lângă altul, mi-au ordonat să cobor.

— Ce facem aici? am întrebat, stând pe loc.

— Examen medical, a strigat agentul mai scund.

Examen medical? Nu auzisem niciodată de examen medical în cazul arestării. Am simțit palmele reci și transpirate. Mi s-a ridicat părul pe ceafă. Nici vorbă să intru de bună voie într-o clădire nemarcată, pentru niciun fel de examinare. Dacă *era* răpire,

și începeam să cred că era, îmi puteam imagina ce se afla acolo: un birou alb și luminos, cu o targă metalică pe roți, o măsuță cu diverse seringi și ruși în costume ieftine. Odată ajuns înăuntru, mi-ar fi injectat ceva. Știam că ar fi urmat să mă trezesc într-o închisoare din Moscova. Viața mea s-ar fi terminat.

— Fără examen medical! am zis ferm.

Mi-am încleștat pumnii, în timp ce instinctul luptă-sau-fugi a pus stăpânire pe mine. Nu mă mai bătușem cu pumnii din clasa a noua, când eram cel mai mic copil de la școala cu internat din Steamboat Springs, Colorado, dar, brusc, mă simțeam pregătit pentru confruntarea fizică, dacă asta însemna să evit răpirea.

În clipa aceea însă ceva s-a schimbat în comportamentul lor. Unul dintre polițiști s-a apropiat foarte mult de mine, iar celălalt vorbea agitat la telefonul mobil. A durat câteva minute, iar după ce a închis, a tastat ceva. Mi-a arătat: Google translate. Scria: „Examene medicale, protocol standard”.

— Prostii! Îmi vreau avocatul! Acum!

Cel de lângă mine a repetat impasibil:

— Fără avocat.

M-am sprijinit de mașină și mi-am înfipt picioarele în pământ. Cel cu telefonul a mai sunat o dată, apoi a zis ceva în spaniolă. Înainte de a-mi da seama, ușa mașinii a fost deschisă și am fost împins înapoi înăuntru. Au pornit din nou luminile și sirenele. Am ieșit din piață, în altă direcție. În scurt timp, eram din nou blocați în trafic, de data aceasta, în fața Palatului Regal, printre nenumărate autobuze turistice și școlare. Eram fie răpit, fie arestat, dar lumea de afară era nepăsătoare și își vedea mai departe de vizitarea obiectivelor turistice.

După 10 minute, am oprit pe o stradă îngustă, mărginită de mașini de poliție. Un panou albastru închis, pe care scria

POLICIA, se vedea pe partea laterală a clădirii din piatră și cărămidă roșie. Chiar *erau* polițiști adevărați. Eram într-un sistem european adevărat și nu în mâinile unor răpitori ruși. Dacă nu altceva, măcar mi se va oferi proces echitabil, înainte de orice posibilitate de a fi extrădat la Moscova.

Polițiștii m-au scos din mașină și m-au condus înăuntru. În secție era, vizibil, agitație. Din punctul lor de vedere, reușiseră să depisteze și să aresteze un fugar internațional, căutat de Interpol, ceea ce probabil că nu se întâmpla în fiecare zi în acea mică secție de poliție din centrul Madridului.

M-au lăsat în camera de procesare a datelor și mi-au pus geanta într-un colț. Telefoanele mele au fost așezate pe birou, cu fața în jos. Unul dintre polițiștii care m-au arestat mi-a ordonat să nu ating nimic. Era dificil. Telefoanele mele vibrau și se luminau de mesaje, tweet-uri¹ și apeluri pierdute. Am fost ușurat să văd că situației mele i se acorda atâta atenție.

În timp ce stăteam acolo singur, mi-am dat seama de gravitatea situației. Poate că nu fusesem răpit, dar acum eram în atenția sistemului de justiție spaniol, în baza unui mandat de arestare rus. De mulți ani mă pregăteam exact pentru un astfel de moment. Îmi închipuiam cum vor decurge lucrurile. Țara care mă va aresta va suna la Moscova și va spune: „Îl avem pe fugarul vostru. Ce vreți să facem cu el?” Rusia ar răspunde: „Extrădați-l”. Rusia ar avea la dispoziție 45 de zile pentru a depune cererea oficială de extrădare. Apoi, eu aș avea 30 de zile pentru a răspunde, iar rușii ar avea alte 30 de zile pentru a-mi răspunde mie.

Cu întârzierile inevitabile, mă așteptau cel puțin șase luni într-o închisoare spaniolă sufocantă, înainte de a fi eliberat sau trimis în Rusia. M-am gândit la Jessica, fiica mea în vârstă de

¹ Mesaje primite pe site-ul de socializare Tweeter (n. red.).

12 ani. Cu doar o săptămână în urmă, o luasem cu mine într-o excursie tată-fiică, promisă de mult timp, în Cotswolds, Anglia. M-am gândit la Veronica, fiica mea în vârstă de 10 ani, pentru că îi promisesem o excursie similară, iar acum poate că va fi nevoită să aștepte foarte mult timp. M-am gândit la David, cel mai mare copil al meu, student în anul întâi la Stanford, care era deja pe picioarele lui. Făcuse față cu bine tuturor problemelor mele cu rușii, dar eram sigur că urmarea acest calvar pe Twitter, copleșit de îngrijorare. M-am gândit la soția mea și la ce trebuie să fi simțit în acel moment.

După 20 de minute lungi, o femeie tânără a intrat în cameră și s-a așezat lângă mine.

— Eu sunt traducătoarea, a spus ea, într-o engleză fără urmă de accent spaniol.

— Când pot să vorbesc cu avocatul meu? am întrebat.

— Îmi pare rău, eu sunt doar traducătoarea. Am vrut doar să mă prezint.

S-a ridicat și a plecat. Nici măcar nu și-a spus numele.

Au mai trecut încă 10 minute, până când s-a întors cu un polițist care părea ofițer superior. Acesta s-a oprit lângă mine și mi-a prezentat, în limba engleză, lista de acuzații. În conformitate cu legislația UE, oricărei persoane arestate trebuia să i se prezinte acuzațiile în limba maternă.

M-am aplecat asupra foi de hârtie. Era textul standard, cu excepția unui spațiu mic, pentru presupusele infracțiuni pe care le comisesem. Singurul cuvânt de acolo era „fraudă”.

Nimic altceva.

M-am lăsat pe spate. Scaunul de lemn a scârțâit. M-am uitat la ofițer și la traducătoare. Se așteptau la orice fel de reacție, dar rușii mă acuzau de infracțiuni mult mai grave, de foarte mult timp, astfel încât acuzația de „fraudă” aproape că nu avea niciun impact asupra